

Nr 28.

Ankom till riksdagens kansli den 4 juni 1918 kl. 4 e. m.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 28 i anledning av herrar Jungnells och Olssons i Ramsta motion, nr 241, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande i sammanhang med eventuellt upphävande av fideikommissstiftelserna av äganderätt eller tryggad besittningsrätt åt innehavare av torp, lägenheter eller arrendegårdar å fideikommiss.

I motion inom andra kammaren, nr 241, hava herrar Jungnell och Olsson i Ramsta hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att i samband med utredningen om fideikommissstiftelserna och övervägandet av villkoren för deras upphörande Kungl. Maj:t måtte taga under prövning, *om och i vad mån och på vad sätt* möjlighet kan beredas å fideikommisssegendomarna varande torpare, lägenhetshavare och arrendatorer att förvärva äganderätt eller tryggad besittningsrätt till sina torp, lägenheter eller arrendegårdar, och för riksdagen framlägga därav föranledda förslag.

Motionen.

I fråga om motionärernas motivering för den gjorda hemställan tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskott har efter erhållen remiss av motionen anfört följande:

»Motionärerna hava erinrat om att 1914 års senare riksdag beslöt i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, »att Kungl. Maj:t täcktes, efter verkställd utredning rörande de i riket bestående fideikommissstiftelser i såväl fast som lös egendom, taga under övervägande, *dels* på vilka villkor nu bestående fideikommissstiftelser må, där ej särskild anledning till undantag föreligger, kunna upphävas, *dels ock* huruvida och på vad sätt bestämmelser, innefattande förbud mot instiftande av nya fidei-

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskott.

kommiss i lös egendom må kunna meddelas, samt därefter för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranledas. Den sålunda av riksdagen begärda utredningen igångsattes den 20 oktober 1914, då statsrådet och chefen för kungl. justitiedepartementet efter erhållet bemyndigande tillkallade en sakkunnig för att inom departementet biträda vid behandlingen av frågan om ändring i gällande bestämmelser angående fideikommiss. Denna utredning är, enligt vad utskottet inhämtat, ännu icke avslutad. Den nu förevarande frågan om beredande av möjlighet för å fideikommissegendomarna varande torpare, lägenhetsinnehavare och arrendatorer att förvärva äganderätt eller tryggad besittningsrätt till sina torp, lägenheter eller arrendegårdar torde icke beröras av den igångsatta utredningen.

Utskottet delar motionärernas uppfattning, att de, som vid fideikommissegendomarnas eventuella försäljning och styckning torde vara närmast att erhålla rättighet att i en eller annan form förvärva sin redan brukade jord till egna hem, äro torpare, arrendatorer och lägenhetsinnehavare å dessa egendomar. Många av dem hava säkerligen nedlagt sitt livs bästa arbetskraft på brukandet av denna jord, och det skulle därför vara hårt, om de tvingades att lämna sitt hem vid egendomens försäljning.

Riksdagen har också tidigare i en likartad fråga uttalat sig för att lösningsrätt måtte beredas lägenhetsinnehavare. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 28 maj 1913 hemställde nämligen riksdagen, det tacktes Kungl. Maj:t låta skyndsammast möjligt framlägga för riksdagen förslag i syfte att medelst stadgande om lösningsrätt bereda ägare av byggnader å ofri grund en mera tryggad ställning. Vid innevarande riksdag har Kungl. Maj:t i proposition nr 172 framlagt förslag till lag om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område. Både Kungl. Maj:t och riksdagen hava sålunda i princip anslutit sig till tanken på att genom särskild lagstiftning underlätta för brukare av ofri jord att förvärva densamma till eget hem.

Utskottet anser det därför önskvärt att, då nu frågan om fideikommissegendomarnas försäljning snart kan komma på dagordningen, en utredning också kommer till stånd rörande torpares, arrendatorers och lägenhetsinnehavares å dylika egendomar möjlighet att få bilda egna hem av den jord, de länge brukat.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet i anledning av herrar Jungnells och Olssons i Ramsta förevarande motion, nr 241, hemställa,

att andra kammaren måtte för sin del besluta, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att i samband med utredningen om fideikommissstiftelserna och övervägandet av villkoren för deras upphörande Kungl. Maj:t måtte taga under prövning, om och i vad mån samt på vad sätt möjlighet kunde beredas å fideikommisssegendomarna varande torpare, lägenhetsinnehavare och arrendatorer att förvärva äganderätt eller tryggad besittningsrätt till sina torp, lägenheter och arrendegårdar, och för riksdagen framlägga därav föranledda förslag.»

Andra kammaren biföll sitt utskotts hemställan, varefter ärendet överlämnades till första kammaren, som hänvisade detsamma till sitt första tillfälliga utskott.

Såsom andra kammarens utskott omförmålt har Kungl. Maj:t vid innevarande riksdag framlagt förslag till lag om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område.

Utskottet.

Den lagstiftning härom, som kan komma till stånd, torde bliva tillämplig jämväl beträffande sådana fastigheter, som, därest fideikommissinstitutionen skulle komma att upphävas, frigöras från fideikommissnaturen. Enligt utskottets mening synas skäl icke förefinnas att lämna nyttjanderättshavare å egendom, som innehafts under fideikommissrätt, annan eller bättre rätt än den, som tillkommer nyttjanderättshavare å annan jord.

Vid nu angivna förhållanden och då det i varje fall läser kunna antagas, att utan särskild framställning därom från riksdagens sida, vid den nu pågående utredningen om fideikommissinstitutionens upphävande, ifrågavarande nyttjanderättshavares intresse att icke bliva försatta i en ogynnsammare ställning än andra nyttjanderättshavare kommer att beaktas, hemställer utskottet,

att första kammaren icke måtte biträda andra kammarens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 4 juni 1918.

På utskottets vägnar:

TH. BORELL.

Närvarande vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet: herrar Borell, Magnusson, Bergman, Schyller, Oscar Olsson, Stenberg och Malkolm Petterson.

Reservation

av herrar *Bergman*, *Oscar Olsson* och *Malkolm Petterson*, som yrkat
biträdande av andra kammarens beslut.
